

TROFEJNÉ NEMECKÉ SAMOHYBNÉ DELÁ VO VÝZBROJI ČS. ARMÁDY

PETER TURZA

TURZA, P.: Trophy automotive German cannons in the ammunition of the Czechoslovak Army. *Vojenská história*, 1, 13, 2009, pp. 139–146, Bratislava.

At the beginning the author points out that the establishment and development of the Czechoslovak Army after the WW Two was accompanied by the course of conception, organizational, personnel, and material problems. The most well-known was the problem of lack of ammunition, equipment and another military material at the beginning. All types of forces were facing the problem, especially those which ammunition consisted of special and heavy military technique, and that was the case of the tank corps and artillery.

In the magazine we are going to focus on 5 types of automotive cannons of German origin as the part of the ammunition of the Czechoslovak Army up to the 50's, and in some cases up to the 60's of the last century. We are going to present them in a catalogue way so that the reader can find their basic tactic-technical data, but also some detailed information on the development of each individual type and their assignment in the Czechoslovak Army. Hereby we would like to react in a complex on a huge number of not exact facts published in various ways or available on several web sites.

Military History. The Czechoslovak Army. Military History in the 50's and 60's.

Formovanie a vývoj československej armády po skončení druhej svetovej vojny sprevádzal rad koncepčných, organizačných, personálnych a materiálnotechnických problémov. Medzi najzávažnejšie patrilo, najmä zo začiatku, nedostatok výzbroje, výstroja a iného vojenského materiálu. Zápasili s ním všetky druhy vojsk, osobitne však tie, ktorých výzbroj tvorila špeciálna a ťažká bojová technika, čo bol aj prípad tankového vojska a delostrelectva. Vznikajúce tankové a delostrelecké jednotky a útvary boli vyzbrojené technikou rôznej proveniencie a mnohých typov. Nedostatok tabuľkovo predpísaných počtov tankov a diel z veľkej časti vyrovnávali, okrem iného, trofejné samohybné delá nemeckého pôvodu. Išlo o techniku získanú opravou z povojnového zberu materiálu, prevzatú od Červej armády alebo, a to predovšetkým, vyrobenú v československých zbrojných závodoch na základe typov, ktoré sa v nich vyrábali v čase vojny pre potreby nemeckej armády.

V našom časopise postupne priblížime päť typov samohybných diel nemeckého pôvodu, ktoré boli vo výzbroji čs. armády až do 50. a niektoré dokonca až do 60. rokov minulého storočia. Čitateľov s nimi zoznámime katalógovým spôsobom, tak, aby dostal k dispozícii nielen ich základné takticko-technické dáta, ale tiež podrobnejšie informácie o vývoji jednotlivých typov a ich zaradení v čs. armáde. Okrem podania komplexného pohľadu tým chceme reagovať aj na veľký počet nepresných faktografických údajov, ktoré boli rôznym spôsobom publikované alebo sa nachádzajú na webových stránkach.

SAMOHYBNÉ DELO 75/39-44

Pôvodné označenie Wehrmachtu	Jagdpanzer 38(t) für 7,5cm Pak 39
Typ	Stíhač tankov na pásovom podvozku
Výrobca	Böhmisch-Mährische Maschinenfabrik AG Praha Škoda Plzeň – Hradec Králové
Výroba	Sériová od mája 1944 do apríla 1945
Počet vyrobených vozidiel	2 827 kusov z toho BMM 2047 ks Škoda Plzeň 780 ks
Rok zavedenia do výzbroje čs. armády	1945
Označenie v čs. armáde v jednotlivých rokoch	1945 – 1947 Stíhač tankov I /skrátene označenie ST-I / 1948 – 1949 Samohybný PTK vz. 39/44 /skrátene označenie ShPTK vz. 39/44 / 1950 – 1963 Samohybné delo 75/39-44 /skrátene označenie SD 75/39-44 /
Typ	Lahké samohybné delo na pásovom pod- vozku
Podnik zabezpečujúci výrobu a opravu	ČKD Praha, Škodové závody Plzeň
Rok vyradenia z výzbroje čs. armády	1963

Účel: SD 75/39-44 boli určené na sprevádzanie pechoty v útočnom boji, ako aj na ničenie živej sily a palebných prostriedkov protivníka, jeho ľahkých a stredných tankov, samohybných diel a protitankového delostrelectva. V obrane sa rátalo s ich použitím v rámci protitankovej obrany peších a neskoršie streleckých jednotiek a útvarov.

Technicko-taktické údaje:

Hmotnosť	15,7 t
Posádka	4
Dĺžka s kanónom	6,27 m
Dĺžka korby	4,87 m
Šírka	2,63 m
Výška	2,17 m
Svetlá výška	0,42 m

Hrúbka pancierovania v mm/uhol

Čelo nadstavby	60/60°
Čelo korby	60/40°
Boky nadstavby 20/40°	
Boky korby	20/15°
Zadok nadstavby	8/70°
Zadok korby	20/15°
Dno korby	10/90°

Motor

Typ	vodou chladený Praga AC alebo Praga AE
-----	--

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Počet valcov	6
Vrtanie a zdvih	110 x 136 cm
Obsah	7 754 cm ³
Výkon	160 ks (118,3kW) pri 2 800 otáčkach min.
Typ karburátora	2 Solex 46 FNVP
Typ prevodovky	planétová Praga –Wilson
	5 rýchlostných stupňov vpred, 1 rýchlostný stupeň vzad
Maximálna rýchlosť	42 km /h
Priemerná rýchlosť	cesta 25 –30 km/h
terén	15 – 20 km/h
Spotreba PHM na 100 km	cesta 120 litrov
terén	180 litrov
dojazd /akčný rádius/	cesta 260 km
terén	170 km
obsah palivových nádrží	320 litrov

Schopnosť prekonávať prekážky

Výška kolmej steny	0,64 m
Šírka priekopy	1,8 -2,1 m
Hĺbka brodenia bez prípravy	0,9 m
Bočný náklon	25°
Maximálne stúpanie	35°

Výzbroj

Kaliber a vzor kanónu	7,5cm Pak 39L/48
Odmer (ručný)voľný	vľavo 5°, vpravo 11°
Námer (ručný) voľný	-6° +12°
Zásoba nábojov pre kanón	40 kusov
Kaliber a vzor guľometu	7,92mm MG-34
Zásoba nábojov pre guľomet	1200 kusov

Typ zameriavača pre kanón

zameriavací ďalekohľad	Sf ZF 1 a
zameriavač delový	vz 37 N

Rádiostanica

Typ	FuG 5 ¹
-----	--------------------

Prehľad vývoja a použitia: V marci 1943 generálny inšpektor tankových vojsk generálplukovník Heinz Guderian na základe skúseností z bojovej činnosti v rokoch 1941 –1942 požadoval zaviesť do výzbroje ľahký stíhač tankov, ktorý by nahradil nielen už existujúce ľahké samohybné delá, ale aj ťahané protitankové kanóny kalibru 50 a 75mm.² V nadväznos-

1 OSWALD, W.: Kraftfakrezeunge und Panzer der Reichswehr wehrmacht und Bunderswehr, Motor buch Verlaa Stuttgart 1975, s. 271. GŠ / Vojenskoveďecká správa, Pomůcka č. j. 0012/51- Sborník vojenskej techniky. Archív vývoj Martin a.s. nezaradené Škoda Plzeň D-1 /št/1897/Dův 1948.

2 CHAMBERLAIN, P. – DOYLE, H.: Encyclopedia of German Tanks of W.W.II. London, Arms Armour, s. 53.

ti na túto požiadavku, bol začiatkom decembra 1943 predložený návrh vývoja bezvežového stíhača tankov na podvozku ľahkého Pz Kpfw 38 (t). Jeho korbu so skloneným čelným pancierom, zošíkmenými bokmi a s celozakrytým bojovým priestorom skonštruoval nemecký zbrojný úrad. Tento súčasne navrhol vzhľadom na korbu vozidla aj čiastočné úpravy podvozku, ktoré sa oproti pôvodnej dispozícii Pz Kpfw 38(t) líšili vo zväčšení rozchodu a veľkosti pojazdových kolies. Dňa 17. januára 1944 bol s definitívnou platnosťou schválený vývojový a výrobný program, ktorý zabezpečovala firma BMM.³ Tá už 24. januára 1944 dokončila drevený model v mierke 1:1, ktorý zástupcovia firmy 26. januára 1944 predviedli komisii zbrojného úradu. Pre vozidlo bola zároveň navrhnutá výzbroj, ktorú tvoril 7,5cm kanón Pak 39L /48 a 7,92mm guľomet MG-34 alebo MG-42.⁴ Prvé dva prototypy pod označením Jagdpanzer 38(t) mali byť vyrobené do konca januára 1944. V skutočnosti sa ale až vo februári 1944 postavili tri prototypy, ktoré boli začiatkom marca 1944 odovzdané na skúšky.⁵

Dňa 20. mája 1944 pri ukázkach novej výzbroje na polygóne v Rastenbergu, bolo so súhlasom Ríšskeho ministerstva pre výzbroj a vojnovú výrobu predvedených Hitlerovi 20 stíhačov tankov, a to i napriek skutočnosti, že neboli po výzbrojnej stránke hotové. Po ukázkach sa všetky vozidlá vrátili späť do výroby na dokončenie kompletácie zbraní a optiky. Na základe dobrých výsledkov dosiahnutých počas ukážok Ríšske ministerstvo pre výzbroj a vojnovú výrobu naplánovalo do 1. júla 1944 vyrobiť 170 vozidiel Jgd. 38(t).⁶ V polovici júna 1944 však firma BMM dodala len 36 vozidiel. Z toho počtu dostalo Veliteľstvo záložnej armády a výzbroje 14 kusov, pre záložné oddiely stíhačov tankov ďalších 7 ks prevzala Škola stíhačov tankov v Miloviciach, a zostávajúcich 15 kusov bolo vyčlenených skúšobným strediskám pozemnej armády. Takto sa v rekordne krátkom čase skončili do konca júna 1944 všetky technické a vojskové skúšky potrebné na overenie nového stroja.⁷ Od júla 1944 sa začala pravidelná sériová výroba, pre ktorú bola na základe Hitlerovho nariadenia z 19. júna 1944 vyčlenená celá výrobná kapacita firmy BMM. Prvých 49 sériovo vyrobených stíhačov tankov Jgd 38 (t) prevzal 731 a 734 oddiel stíhačov tankov.⁸ Vysoké tempo výroby umožnilo do konca júla 1944 vyzbrojiť Jgd 38(t) ešte oddiely stíhačov tankov 15. a 76. pešej divízie. Bojovo boli Jgd. 38(t) po prvýkrát nasadené v priestore Varšava, Kowno a Radom. Počas týchto bojov veliteľia jednotiek vysoko hodnotili ich bojové kvality.⁹ Tieto skutočnosti sa odrazili v ďalšom rozšírení výroby. Od septembra 1944 sa vedľa BMM rozbehla výroba aj v pobočke Škodovky v Hradci Králové. Za obdobie od júla do decembra 1944 obidve firmy vyrobili a dodali jednotkám stíhačov tankov peších, granátnických a tankových divízií 1 598 Jgd 38(t) a po prvých troch mesiacoch v roku 1945 ďalších 1 177 vozidiel.¹⁰ Začiatkom apríla 1945 objednalo Ríšske ministerstvo pre vývoj a vojnovú výrobu ďalších 2 500 kusov Jgd 38 (t). Do konca apríla 1945 bolo z toho počtu tesne pred dokončením 16 strojov. Ostatné sa nachádzali v rôznych štádiách rozpracovania.

Po oslobodení nebolo jasné, ako s týmito vozidlami naložiť. Z tohto dôvodu bola výno-

3 PEJČOCH, I.: *Obrnená technika 2. Nemecko 1918-1945*; Praha : Ares, 1999, s. 68; HOLUB, O.: *Československé tanky a tankisté*. Praha : NV, 1980, s. 211.

4 HOFFSCHMIDT, E. J.: *German combat weapons*; London : WEINC, s.127.

5 SPIELBERGER, W. J.: *Die Panzer-Kampawagen 35(t) und 38(t) und ihre Abarten*. Stuttgart : Motorbuch Verlag, 1990.

6 JEDRZEJEWSKI, D. – LALAK, Z.: *Ocelová lavína*. Hostomice : Intermodel, 1995, s. 313.

7 Tamže, s. 313.

8 PEJČOCH, I.: *Obrnená technika 2. Německo 19189 – 1945*. Praha : Ares, 1999, s. 72.

9 HOLUB, O.: *Československé tanky a tankisté*. Praha : NV, 1980, s. 211.

10 JEDRZEJEWSKI, D. – LALAK, Z.: *Ocelová lavína*. Hostomice : Intermodel, 1995, s. 314.

som MNO čj. 163/1945 z dôstojníkov tankového vojska vytvorená odborná komisia. Tá dňa 12. júla 1945 vykonala vo firme Škoda Plzeň obhliadku rozpracovania vozidiel a prehliadku jedného kompletného Jgd 38(t)¹¹. Na základe podrobnej prehliadky a vykonanej jazdnej skúšky komisia vo svojej záverečnej správe označila vozidlo za improvizáciu nevhodnú na zavedenie do výzbroje čs. armády, a to i napriek skutočnosti, že 10 kusov Jgd 38(t) tvorilo výzbroj tankového práporu 1. vojenskej oblasti¹². Dôvodom takéhoto rozhodnutia bol predovšetkým málo výkonný motor, malá rýchlosť vozidla a veľká spotreba pohonných hmôt. Samotný tvar vozidla považovala komisia za nevyvážený a nevhodný pre svoju malú dĺžku a preváženie na prednú časť. Počas jazdných skúšok bola konštatovaná vysoká hlučnosť, nespokojivá ovládateľnosť stroja a obmedzená viditeľnosť. V správe sa ďalej uvádzalo, že kanón má nedostatočnú eleváciu, nesymetrický odmer a časť streliva je pre osádku ťažko prístupná. Záver komisie bol preto jednoznačný – vo firme ČKD a Škode Plzeň zastaviť výrobu, dokončiť vozidlá s rozpracovateľnosťou vyššou ako 75 %, zostatok zrušiť a ich časti využiť na náhradné diely¹³.

Koncom júla 1945 poslúžila práve táto záverečná správa ako podkladový materiál ministrom obrany pri rokovaní s ministrom priemyslu ohľadne materiálu Jgd 38(t) v menšom stave rozpracovania ako 75 % vo firmách ČKD Praha a Škoda Plzeň. Na základe uvedeného rokovania bol vydaný zvláštny výnos MNO, ktorým sa tento materiál dal k dispozícii ministerstvu priemyslu¹⁴. Do 6. novembra 1945 sa z pôvodných 2 500 vozidiel zlikvidovalo 2 250 kusov v menšom štádiu rozpracovania. Zo zostávajúcich 249 Jgd 38(t) prevzalo tankové vojsko 200 kusov a veliteľstvo delostrelectva 49 kusov. V ten istý deň veliteľstvo tankového vojska s definitívnou platnosťou realizovalo aj ponuku Škodových závodov zo 16. júla 1945 a prevzalo 16 kompletných Jgd 38(t). Ku dňu 10. novembra 1945 malo tankové vojsko vo svojej výzbroji spolu 26 kusov Jgd 38 (t), pre ktoré bol od 27. novembra 1945 zavedený nový názov „Stíhač tankov I“ (skrátene ST-I)¹⁵. Aj napriek uvedeným skutočnostiam, veliteľstvo tankového vojska so zavedením ST-I do výzbroje tankových jednotiek stále váhalo. Až na jar roku 1946, keď už bolo jasné, že doplniť predpísané počty tankov plnohodnotnými typmi domáceho alebo zahraničného pôvodu nebude možné, nariadil náčelník hlavného štábu zaradiť tento typ definitívne do výzbroje čs. armády¹⁶. Začiatkom októbra 1946 s odvolaním sa na toto nariadenie, podalo veliteľstvo tankového vojska cestou II odboru MNO objednávku Škodovým závodom na opravu 10 vozidiel ST-I. Opravu realizovala Škodovka do polovice novembra 1946. Pri odovzdávaní preberacia komisia veliteľa tankového vojska zistila, že z uvedeného počtu bolo 7 strojov typu ST-I a 3 stroje typu Praga –Berge. Ďaleko vážnejšia však bola tá skutočnosť, že ani jedno z vozidiel ST-I nemalo vykonanú technickú revíziu zbraní a predpísané vybavenie. Z tohto dôvodu sa všetkých sedem stíhačov tankov prideliť Tankovému učilištiu pre potreby výcviku¹⁷.

11 VHA Praha MNO 1945 Hl. št. Vel. tank. vojska čj. 163/Taj.

12 VHA Praha MNO 1945 Hl. št. Vel. tank. vojska čj. 525/Taj.

13 VHA Praha MNO 1945 II /2 odd. č. j. 6076/Taj.

14 VHA Praha MNO 1945 II /2 odd. č. j. 107214/Taj.

15 VHA Praha MNO 1945 Hl. št. Vel. tank. vojska čj. 1490/Dův.

VHA Praha MNO 1945 nezaradené Škodové závody Plzeň D 16/572.

VHA Praha MNO 1947 Hl. št. Vel. tank. vojska čj.čj. 9926/Dův.

16 VHA Praha MNO 1947 II/2 odd. čj. 107214/Taj.

17 VHA Praha MNO 1947 Hl. št. Vel. tank. vojska čj.9926/Dův.

Opravu kanónov u všetkých 7 kusov ST-I bola Škodovými závodmi dokončená až v júli 1947. K 30. 9. 1947 však nebolo ani jedno vozidlo predpisovo vybavené delostreleckým, ženijným a spojovacím materiálom.

Koncom novembra 1946 na základe úspešných streleckých a jazdných skúšok s ST-I, vykonaných na strelnici v Hlbokom, požiadal veliteľ delostrelectva Hlavný štáb o pridelenie 100 kusov týchto vozidiel na vyzbrojenie vznikajúcich protitankových oddielov delostrelectva. Aby nedošlo k treniciam medzi veliteľstvom tankového vojska a delostrelectva, rozhodla materiálna skupina MNO po dohode s ministerstvom priemyslu, aby tankovému vojsku bola pridelená výrobná kapacita firmy ČKD Praha a delostrelectvu firmy Škoda Plzeň¹⁸. V nadväznosti na uvedené rozhodnutie už začiatkom decembra 1946 podalo veliteľstvo tankového vojska firme ČKD objednávku na 50 kusov bojových ST-I. Výrobu firma rozbehla vo svojom pobočnom závode v Slanom. Priebeh výroby bol pokojný a objednávku rozdelenú do troch etáp ČKD presne dodržala. V apríli 1947 prevzalo tankové vojsko z novovyroby 20 v máji 14 a júni 16 vozidiel¹⁹. Tieto dodávky umožnili vyradiť v rámci tankového vojska 10 kusov silne opotrebovaných ST-I, ktoré sa nachádzali vo výzbroji od mája 1945. Všetkých 10 vozidiel bolo odsunutých do pobočky AZ-1 v Kerharticiach, kde sa využili ako zdroj náhradných dielov²⁰.

V januári 1947 podalo veliteľstvo delostrelectva Škodovým závodom objednávku na výrobu 50 kusov ST-I. Vzhľadom na skutočnosť, že Škodovka plnila dodávku cca 80 kusov vozidiel tohto typu pre švajčiarsku armádu, bolo rozhodnuté vykonať opravu 50 Jgd. 38(t) získaných počas zberu trofejnej techniky v teréne²¹. Aby pri oprave nedochádzalo k rôznym technickým odchýlkam, z rozhodnutia Technickej komisie MNO bol Škodovým závodom zapožičaný jeden vzorový ST-I vyrobený v ČKD²². Po jeho podrobnej obhliadke spojenjej s jazdnými skúškami a spracovaním technologických postupov opráv, bola v Škodovke začiatkom leta 1947 pripravená opravárenská linka s kapacitou 8 – 10 kusov vozidiel ST-I mesačne. Veliteľstvo delostrelectva rátať s tým, že vďaka uvedenej mesačnej kapacite bude jeho objednávka vybavená najneskoršie do začiatku októbra 1947. V skutočnosti však prvých 10 opravených ST-I bolo prevzatých delostrelectvom až 16. októbra 1947, s príslubom, že zostávajúcich 40 vozidiel dodajú Škodové závody najneskoršie do decembra 1947²³. Aby zabezpečil vyzbrojenie aspoň jedného protitankového oddielu týmto materiálom, podal veliteľ delostrelectva urýchlene cestou MNO ďalšiu objednávku na 20 kusov ST-I z novovyroby. Tú, na rozdiel od predchádzajúcej, realizovali Škodové závody do polovice novembra 1947, pričom vykonali aj továrenské jazdnotechnické skúšky.²⁴ V závere roka 1947 disponovalo tankové vojsko a delostrelectvo spolu 140 strojmi ST-I, z ktorých bolo 90 kusov z novovyroby a 50 kusov opravených pôvodných trofejných vozidiel²⁵. Tento počet však nestačil kryť predpísané tabuľkové počty obrnenej techniky tankového vojska a delostrelectva tak, ako ich požadovala organizačná výstavba čs. armády z októbra 1947. Preto vo februári 1948 na porade II. odboru MNO k otázkam ďalšieho vyzbrojovania čs. armády, bolo okrem iné-

18 VHA Praha MNO 1946 Hl.št. vel. delostrelectva čj. 8132/Dův.

VHA Praha MNO 1947 II/2 odd. č. j. 10721/Taj.

19 VHA Praha MNO 1946 Hl. št. Vel. tank. vojska čj. 9982/Taj.

VHA Praha MNO 1947 II/2 odd. čj.107214/Taj.

20 VHA Praha MNO 1948 II 2 odd. čj. 52571/Dův.

21 VHA Praha MNO 1947 Hl.št. Vel. tank. vojska čj. 9926 /Taj.

V roku 1947 bolo zberom trofejnej techniky na území vtedajšej ČSR získaných celkom 121 kusov Jgd. 38 (t) z ktorých 80 – 90 kusov bolo opraviteľných.

22 VHA Praha MNO 1947 III/7 odd. čj.10726/ Dův.

23 VHA Praha MNO 1947 Hl. št. Vel. Delostrelectva čj. 16292/Dův.

24 VHA Praha MNO 1947 II/2 odd. č. j.107409/Taj.

25 VHA Praha MNO 1948 Hl. št. 6.odd. č. j.2200/Taj.

ho prijaté aj uznesenie na zvýšenie počtov ST-I v rokoch 1948 – 1949 cca o 140 kusov.²⁶ Na základe podaných objednávok na výrobu a opravu, prevzala od marca do konca novembra 1948 technická komisia MNO z pobočného závodu ČKD v Slanom 50 stíhačov ST-I z novovyroby a od Škodových závodov Plzeň ďalších 50 opravených vozidiel. Celkový počet ST-I ku dňu 31. decembra 1948 predstavoval 234 kusov. Z tohto počtu sa v tankovom vojsku nachádzalo 134 kusov a v delostrelectve 100 kusov²⁷.

Na jar 1949 podľa schváleného ročného plánu výroby a opráv zbraní a techniky malo tankovému vojsku pribudnúť 30 kusov ST-I a delostrelectvu ďalších 10 kusov. Po výrazných úpravách a škrtoch v pláne zo strany MNO však tankové vojsko prevzalo len 5 strojov ST-I. Delostrelectvo na rozdiel od tankového vojska zaradilo do svojej výzbroje všetkých 10 plánovaných vozidiel z dôvodu dokončenia ich opráv v máji 1949. Začiatkom leta 1949 sa vo výzbroji čs. armády nachádzalo spolu 249 stíhačov ST-I, ktorých pomenovanie bolo zmenené na samohybný protitankový kanón vz. 39/44, skrátené označenie ShPTK vz. 39/44).²⁸ Pre takýto počet už nebolo MNO schopné zabezpečiť opravy v plnom rozsahu vlastnými opravárenskými kapacitami. Z toho dôvodu bola uzavretá zmluva s firmami ČKD a Škoda Plzeň o vykonaní stredných a generálnych opráv. Potrebné náhradné diely a agregáty však malo podľa požiadaviek firiem zabezpečiť MNO. Preto II. odbor MNO vytvoril pri automobilovej zbrojnici č. 1 pobočka Kerhartice sklad náhradných dielov zhruba pre 300 kusov Sh PTK vz. 39/44. Sem MNO sústredilo v rokoch 1948 – 1949 celú súčiastkovú základňu zo skladov tankového materiálu Podbaba – Praha, Milovice a Škoda Plzeň. Okrem toho tu prebiehalo i vyťažovanie neopraviteľných stíhačov Jgd 38 (t) získaných počas zberu trofejnej techniky na území vtedajšieho štátu. Takto sa spoločne s dopĺňovaním náhradných dielov z novovyroby podarilo zabezpečiť úplnú súčiastkovú základňu pre tento typ až do roku 1952²⁹.

Organizačné začlenenie ShPTK vz. 39/44 do jednotiek, útvarov a zväzkov pozemného vojska bolo rôzne. Počas rokov 1946 – 1949 sa pridelovali tankovým brigádám za chýbajúce stredné tanky. V rámci delostrelectva predstavovali hlavný palebný prostriedok samohybných protitankových oddielov a po ich zrušení v roku 1949 prešli do výzbroje tankosamohybných delostreleckých plukov. V rokoch 1950 – 1951 tvorili základ výzbroje tsr. a tspr. peších divízií v počte cca 60 kusov³⁰ Koncom roka 1951 disponovala čs. armáda spolu 249 kusmi ShPTK vz.39/44 (skrátené označenie SD 75/39-44)³¹. Postupne ako do výzbroje prichádzali tanky T-34/85, ich podiel v TMV začal od roku 1953 klesať. Všetky takto uvoľnené SD 75 39-44 sa postupne po opravách odsunuli do skladových priestorov 2. tankovej základne na dlhodobé uloženie. Na jeseň v roku 1954 bolo v remízach tejto základne uložených 126 SD 75/39-44, z ktorých 19 kusov bolo vyčlenených na úhradu nedotknutelných

26 VHA Praha MNO 1948 II odbor č. j.50012/Taj.

27 VHA Praha MNO 1948 II/2.odd. č. j.50158/Taj.
VHA Praha MNO 1949 Hl. št. Vel. tank. vojska č. j.11100/Taj.

28 VHA Praha MNO 1949 Hl.št. Vel. tank. vojska č. j.1080/Taj.
VHA Praha MNO 1949 Hl.št. Vel. tank. vojska č. j.11100/Taj.
VHA Praha MNO 1949 Hl. št. Vel. delostrelectva č. j.11689/Taj.

29 VHA Praha MNO 1947 Hl.št. Vel. tank. vojska č. j.9926/Taj.
VHA Praha MNO 1948 II/2 odd. č.j.65852/Dův.

V roku 1952 bola zastavená výroba náhradných dielov pre SD 75/39-44 vo firme ČKD Praha – pobočný závod v Slanom.

30 VHA Praha MNO 1951 NM. mat. 45-2/24.
VHA Praha MNO 1951 GŠ/OMS č.j.03180/Taj.

31 VHA Praha MNO 1951 NM. mat. 45-2/24.

zásob³². Po reorganizačných zmenách v roku 1954 – 1955 bolo vo výzbroji čs. armády 249 SD 75/39-44, z ktorých 195 vozidiel tvorilo výzbroj batérií ľahkých samohybných diel streleckých plukov, vojenských škôl a výcvikových zariadení. Zostávajúcich 54 vozidiel bolo vo výzbroji 1, 2, 11 a 12 tankosamohybného pluku³³. V druhej polovici roka 1956 sa začal výrazne prejavovať nedostatok náhradných dielov pre opravy týchto samohybných diel. Uvedený stav riešilo VTMV v závere roku tak, že zrušilo 31 vozidiel, ktoré vzápätí nechalo vyťažiť na náhradné diely. Vo výzbroji tak zostalo 218 kusov SD 75/39-44. Od roku 1957 sa plánovalo postupne tieto nahradiť strednými samohybnými delami SD-100, ktoré mali byť uvoľnené od tankových útvarov po ich prezbrojení na tank T-54 A³⁴. Uvedený plán sa však z dôvodu technických problémov pri nábehu výroby tanku T-54 A nerealizoval. Preto sa vo výzbroji ešte koncom roku 1960 nachádzalo 207 SD 75/39-44, ktoré boli na tabuľkách vojnových počtov. Z ich vyradením sa rátalo až v roku 1963, za predpokladu, ak by bol splnený plán výroby tankov T-54 A. Namiesto SD 75/39-44 sa okrem SD -100 mali nasúvať i tanky T-34/85.³⁵ Či sa uvedený zámer podarilo v plnej miere realizovať, nie je známe. Faktom však zostáva skutočnosť, že koncom roka 1963 velenie armády začalo s postupným vyradovaním týchto samohybných diel z výzbroje ČSLA.

Jazdné skúšky SD 75/39-44 pri preberaní techniky v júni 1945.

32 VHA Praha MNO 1954 VTMV 58/1-7.

33 VHA Praha MNO 1955 VTMV 25/9/50
VHA Praha MNO 1955 VD-SVD II.-odděl. 89/1/8/41.

34 VHA Praha MNO 1956 VTMV 38/1/1-7.

35 VHA Praha MNO 1960 Sekret. ministra 1/3-12.